

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันจำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นอย่างมากมายแต่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดเท่าเดิม ทำให้การดำรงชีวิตยากลำบากมากขึ้น ผู้คนจำเป็นต้องค้นหาทางเลือกใหม่ๆ มาทดแทนสิ่งเดิมๆ ที่มีไม่เพียงพอกับความต้องการ ในขณะเดียวกันความเจริญในยุคโลกาภิวัตน์ก็ก่อให้เกิดโรคใหม่ๆ ตามมา เช่น โรคอ้วน โรคเครียด ความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง หน่วยงานทางสาธารณสุขก็ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเพียงพอ รวมทั้งโรคบางโรคมีความยุ่งยากซับซ้อนในการรักษาที่การรักษาในปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาให้หายอย่างสมบูรณ์ได้ จึงต้องมีการเสาะแสวงหาทางเลือกอื่นๆ ที่ดีที่สุดที่จะช่วยบำบัดโรคภัยดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการแพทย์ทางเลือก และในประเทศไทยเองมีการแพทย์ทางเลือกที่ได้รับความนิยมในการทำธุรกิจและมีแนวโน้มการเติบโตขึ้นเรื่อยๆ คือ นวดแผนไทย การออกกำลังกายรวมถึงการชกมวยและสปีด เครื่องดื่มสุขภาพ การฝึกจิต และการใช้สมุนไพร (ควาน้อย สุทธินิภาพันธ์, 2552)

สมุนไพรไทย นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ เนื่องจากมีสรรพคุณทางยาที่มีประวัติศาสตร์การใช้ในการรักษาอย่างยาวนานและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถหาได้ง่าย ทั้งยังมีความปลอดภัย และส่วนใหญ่มีราคาถูกกว่าการรักษาแผนปัจจุบัน จึงมีการนำสมุนไพรมาแปรรูปให้เป็นยาแผนโบราณบรรจุเสร็จ ก่อเกิดเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ และเหมาะกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน อีกทั้งรัฐบาลก็มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาและต่อยอดการใช้สมุนไพรภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) เมื่อดูจากการเติบโตของตลาดยาแผนโบราณ พบว่ามีการเติบโตขึ้นทุกปี จากการขอขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนโบราณทั้งผลิตภายในประเทศและนำเข้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึง ธันวาคม 2553 มีมากกว่า 13,075 ตำรับ มูลค่าการผลิตและนำเข้ายาแผนโบราณเฉพาะในปี พ.ศ. 2553 ก็มีมูลค่าสูงถึง 3000 ล้านบาท (คณะกรรมการอาหารและยา, 2554)

ร้านขายยาแผนปัจจุบัน เป็นหนึ่งในช่องทางการจัดจำหน่ายของยาแผนโบราณ เมื่อดูจากมูลค่าตลาดยาของไทยรวมประมาณ 100,000 ล้านบาทต่อปี ในจำนวนนี้แบ่งเป็นตลาดโรงพยาบาล 60,000 ล้านบาท และตลาดร้านขายยา 40,000 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนมูลค่าตลาดร้านขายยา 40,000 ล้านบาท มีมูลค่ายาสมุนไพรรวมอยู่ประมาณ 2,000 ล้านบาท (Thailand Business

Pages, 2554 : ออนไลน์) จึงนับว่าร้านขายยาเป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญในการจำหน่ายยาแผนโบราณ โดยเฉพาะร้านขายยาแผนปัจจุบันที่มีเภสัชกรควบคุม ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ยาแผนโบราณจากการที่มีการแนะนำและให้คำปรึกษาในการใช้ยาที่ถูกต้องและเหมาะสมจากเภสัชกร

จากการเติบโตของธุรกิจยาแผนโบราณ ที่มีการใช้ช่องทางร้านขายยาแผนปัจจุบันเป็นช่องทางหนึ่งในการจัดจำหน่ายยาแผนโบราณ และมีการทำการตลาดของยาแผนโบราณอย่างต่อเนื่อง ทั้งการลงโฆษณาตามนิตยสารและการโฆษณาทางวิทยุหรือเคเบิลท้องถิ่น โดยบางยี่ห้อโฆษณาผ่านทางโทรทัศน์ดาวเทียมไม่น้อยกว่า 50 ครั้งต่อวัน (หนังสือพิมพ์มติชน, 2555 : ออนไลน์) ร้านขายยาจึงจำเป็นที่จะต้องมียาแผนโบราณมาจำหน่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างทั่วถึง และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรก็ถือเป็นผลิตภัณฑ์หลักผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ผู้บริโภคเลือกซื้อในร้านขายยา (ธิดารัตน์ บาระมิชัย, 2551) ในจังหวัดเชียงใหม่ มีร้านขายยาแผนปัจจุบันทั้งหมด 474 ร้าน ทุกร้านได้รับอนุญาตให้มียาแผนโบราณวางจำหน่าย ยอขายยาแผนโบราณก็นับเป็นรายได้สำคัญส่วนหนึ่งของร้านขายยา (ทัศนีย์ คันธรส, สัมภาษณ์, 2554) แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อยาแผนโบราณจากร้านขายยาของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ทำการศึกษายังสนใจที่จะทำการศึกษถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเรื่องดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางให้แก่เภสัชกรหรือเจ้าของร้านขายยาในการคัดเลือกและจัดหายาแผนโบราณมาขายในร้านขายยา และเป็นแนวทางหนึ่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจยาแผนโบราณนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อยาแผนโบราณจากร้านขายยาในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมของผู้บริโภคในการซื้อยาแผนโบราณที่มีจำหน่ายในร้านขายยา จังหวัดเชียงใหม่
2. สามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการร้านขายยาและผู้ผลิตยาแผนโบราณได้ เพื่อให้อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากที่สุด

นิยามศัพท์

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้ยาแผนโบราณ โดยใช้คำถามที่ช่วยในการวิเคราะห์ คือ 6W's1H ซึ่งประกอบด้วย ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Who) ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where) และผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How)

ยาแผนโบราณ หมายถึง ยาที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ หรือการบำบัดโรคสัตว์ ซึ่งอยู่ในตำรายาแผนโบราณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศ หรือยาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศเป็นยาแผนโบราณ หรือยาที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นยาแผนโบราณ หรือยาที่ผลิตจากสมุนไพรอื่น ที่อยู่ในรูปแบบบรรจุเสร็จและมีจำหน่ายในร้านขายยา แต่ไม่รวมถึงยาสมุนไพรในรูปแบบผงยาที่ไม่มีบรรจุภัณฑ์พร้อมใช้

ร้านขายยา หมายถึง สถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการขายปลีก ขายส่ง จำหน่าย จ่ายแจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510